

STYRESAK

GÅR TIL: Styremedlemmer
FORETAK: Helse Stavanger HF

DATO: 29.09.2017
SAKSBEHANDLER: Solgunn Marie Haddeland m.fl.
SAKEN GJELDER: **Rekruttering, kompetanse og ressursstyring**

ARKIVSAK: 2017/2
STYRESAK: **Styresak 83/17**

STYREMØTE: 18.10.2017

FORSLAG TIL VEDTAK

Styret tar saken til orientering.

Bakgrunn for saken:

Det vises til styresak 10/17 der styret ønsker en sak om rekruttering, kompetanse og ressursstyring. Denne saken gir en oversikt over status i rekrutteringsarbeidet i Helse Stavanger HF og skisserer noen hovedutfordringer og innsatsområder framover.

STATUS REKRUTTERING

Rekrutteringssituasjonen i Helse Stavanger HF har bedret seg siden 2015, men viser en negativ utvikling for enkelte grupper av spesialsykepleiere .

Tabellen under viser utviklingen i faste vakante årsverk for sykepleiere, spesialsykepleiere og jordmødre fra september 2015 til i dag:

Stillingstype		Antall vakante årsverk pr. sep. 2015	Antall vakante årsverk pr. sep. 2016	Antall vakante årsverk pr. sep. 2017
Somatikk	Spesialsykepleier	30,95	8,75	18,60
	Sykepleier	15,00	5,15	2,00
	Jordmor	3,50	2,00	2,00
Psykiatri	Spesialsykepleier/Sykepleier	49,25	32,00	34,20
SUM		98,70	47,90	56,80

Somatikk

Sykepleiere

Som tabellen viser er det en positiv utvikling i faste vakante stillinger for sykepleiere, og den ene stillingen av 2 vakante vil bli besatt fra desember 2017.

Spesialsykepleiere

Intensivavdelingen har 8 vakante årsverk for spesialsykepleiere pr. september 2017, på samme tid i fjor var tallet null. Ansettelser skjer forløpende og i løpet av året vil avdelingen være oppe i 16 nyansettelser. Alle får tilbud om fast stilling. 5 medarbeidere som ble ansatt våren 2017 som offentlig godkjente sykepleiere har begynt på masterutdanningen i intensivsykepleie. 3 av disse får stipend og jobber 20 % ved avdelingen.

Medisinsk intensiv overvåking (MIO/MIKO) har 45 stillinger for intensivsykepleier. Pr. september 2017 er det ansatt 22 spesialsykepleiere i 17 årsverk. Det er 3 vakante faste årsverk for spesialsykepleiere. I fjor på samme tid var tilsvarende tall 2,75. I øvrige stillingne for intensivsykepleiere er det ansatt offentlig godkjente sykepleiere.

Prosjekt MIO/MIKO

I mangel av eksterne søkere til intensivsykepleier stillinger har foretaket iverksatt et omfattende opplæringsprogram for nye sykepleiere spesielt rettet mot bruk av medisinsk teknisk utstyr, og det er utarbeidet kompetanseplan for avdelingen. Det er nå startet oppbygging av et «kompetanseteam» program i avdelingen, der fokus er på klinisk ledelse av kompetanseheving i avdelingen.

Tillitsvalgte og ansatte er involvert i utforming av modellen i samarbeid med Undervisningsavdelingen og SUS2023OU. Kursstart vil være i januar 2018.

Operasjonsavdelingen har også 3 vakante faste stillinger, men 2 av disse vil bli besatt fra januar 2018. Anestesiavdelingen hadde ingen ledig i september 2016, men har pr. september i år 2,85 vakante faste årsverk. I løpet av høsten vil det ansettes en anestesisykepleier, men det er forventet at rekrutteringsutfordringene vil øke fremover.

Psykiatri

Sykehusavdelingene i Klinikk psykisk helsevern voksne har 33,00 vakante faste stillinger for spesialsykepleiere og sykepleiere pr. september 2017, mot 30,00 i september 2016.

Leger

Rekrutteringsutfordringen er størst knyttet til legespesialister innen urologi, psykiatri, plastikk-kirurgi, bryst- og endokrinkirurgi, samt immunologi og transfusjonsmedisin. Foretaket har konstituert LIS-leger i en del av overlegestillingene.

For enkelte stillinger er det foretatt midlertidige omgjøringer fra overlegestillinger til LIS-stillinger. I tillegg blir det i perioder leid inn legespesialister fra eksterne vikarbyråer. Foretaket har også utfordringer med å rekruttere nok psykologer til noen av de distriktpsikiatriske sentrene.

Pr. september 2017 har foretaket 14,00 vakante vikariater som har vært ledige i over seks måneder for yrkesgruppene sykepleiere/spesialsykepleiere og jordmødre. 11 av disse er tilknyttet sykehusavdelingene i Klinikk psykisk helsevern voksne. De resterende 3 gjelder jordmødre i rullering. Det er vanskelig å rekruttere nok spesialsykepleiere og jordmødre selv om disse også tilbys faste stillinger.

STATUS UTDANNING

Helse Stavanger HF er en stor kompetanseorganisasjon som samarbeider med en rekke utdanningsinstitusjoner om utdanning av helsepersonell. Årlig har foretaket store studentkull fra ulike studieretninger i klinisk veiledet praksis.

Tabellen under viser antall praksisperioder (inkl. studenter, ansatte i spesialisering og lærlinger) som er gjennomført i Helse Stavanger HF i 2016. En student kan ha flere praksisperioder med varierende lengde og kan dermed telle flere ganger.

Type student	Tall på praksisperioder
Videregående opplæring	
Ambulanselæringer	17
Helsefagarbeidere	71*
Helsefagarbeidere som tar videreutdanning	5
Helsesekretær elever	6
Fagskolestudenter, videreutdanning i spebarn og barselpleie	15
Vekter- og portørfag lærlinger	9
Andre type lærling, elektro m.m.	1
Bachelor	
Sykepleiere	593**
Fysioterapistudenter	10
Bioingeniørstudenter	22
Ergoterapistudenter	5
Radiografstudenter	39
Paramedic	29
Audiografstudenter	4
Logopedstudenter	4
Masternivå	
Medisinstudenter	386
Psykolog (lisenspsykologer)	9
Spesialsykepleiere	128
Barnesykepleie	14
Jordmorstudenter	72
Fysioterapi	2
Logopedstudenter	2
Videreutdanning i psykisk helsevern	17
Videreutdanning i familieterapi og systematisk praksis	2
Videreutdanning (infeksjon, gastro, nefro endkronologi, paliasjon, perfusjonist, ultralyd)	4
Videreutdanning i familieterapi og systemisk praksis	2
Masterprogram Relasjonsbehandling	22
Masterprogram Helsevitenskap	5
Masterprogram Familieterapi	2
Klinisk pedagogutdanning, psykomotorisk fysioterapi	4
Rus/psykiatri master	
Andre	5
Formelle utdanningsløp turnus og spesialisering	
Turnusleger	109***
Legehospitanter	77
Leger i spesialisering (LIS)	333*
Overlege i spesialisering	3
Turnus fysioterapi	15
Psykologer i spesialisering	7
Psykologspesialister	22
Psykologstudenter	6
Antall registrerte praksisperioder i 2015	2079

* 19 av de 71 har hatt yrkesfaglig fordypning over 12 dager før de går ut i lære (dette regnes derfor som praksisperioder). 52 personer er helsefagarbeider lærlinger.

** Over 100 færre praksisperioder for sykepleierstudentene i 2016. Den viktigste årsaken mener UiS er at de ikke blandet nytt og gammelt program.

*** 38 turnusleger som totalt har 109 studieperioder.

**** Tallet på LIS leger er antall årsverk.

I tabellen er det ikke skilt mellom de som har studiet utenfor arbeidssted (f.eks. videreutdanning i AIO sykepleie) og de som er i en jobbsituasjon ved Helse Stavanger HF under utdannelsen (f.eks. LIS leger).

Lærlinger

Pr. september 2017 har Helse Stavanger HF 52 helsefagarbeiderlærlinger fordelt på første- og andreårslærlinger. Ved sist opptak var det ca. 110 søkere til 26 læreplasser.

Foretaket har de siste årene også hatt mange søkere til læreplasser innen ambulansefaget. Pr. september 2017 har Helse Stavanger HF 20 ambulanselærlinger. På grunn av avtalen Helse Stavanger HF og Helse Fonna HF inngikk med fylkeskommunene ved oppstart av ambulanselinjen i Sauda, prioriteres elever derfra forutsatt at de er kvalifisert. Flere som ikke har fått læreplass direkte etter skolen har jobbet ett år, og får læreplass året etter.

Høsten 2017 har foretaket også 4 lærlinger i vekterfaget, 6 lærlinger i portørfaget og 1 lærling i anleggsgartnerfaget. I tillegg til dette har Helse Stavanger HF egne medarbeidere som tar fagbrev i renhold-, kontor- og administrasjon- og helsearbeiderfaget. Nytt for 2017 er at en medarbeider også har startet opp i det nye byggdrifterfaget, som er en videreføring av vaktmesterskolen som nå er formalisert i eget fag og fagbrev.

Ny ordning for spesialistutdanning for leger (LIS)

Det er innført ny nasjonal forskrift for spesialistutdanning av leger. Den nye LIS-utdannelsen er den største kvalitetsreformen i nyere tid, og medfører en endring av ansvar i spesialistutdanningen der mange av oppgavene som i dag er lagt til legeforeningen og universitetene overføres til helseforetakene. Hensikten er at utdanningene skal innrettes mot fremtidens utfordringer, endringer i pasient- og legerollen og reformene i helsetjenesten.

Hver lege skal ha et individuelt utdanningsløp og en plan for dette. Det skal legges mer vekt på læringsmål som beskriver hva leger skal forstå og kunne utføre etter endt spesialistutdanning.

Utdanningsløpet frem til ferdig spesialist:

- LIS1 er felles for alle, og erstatter dagens turnusordning. Den utgjøres av ett år på sykehus og et halvt år i kommunehelsetjenesten. Dagens turnusordning opphører.
- LIS2 er felles kompetanseplattformer for grupper av fag, dvs. kirurgiske og indremedisinske fag.
- LIS3 er unik for hver spesialitet. De spesialitetene som ikke har LIS2 går direkte fra LIS1 til LIS3.

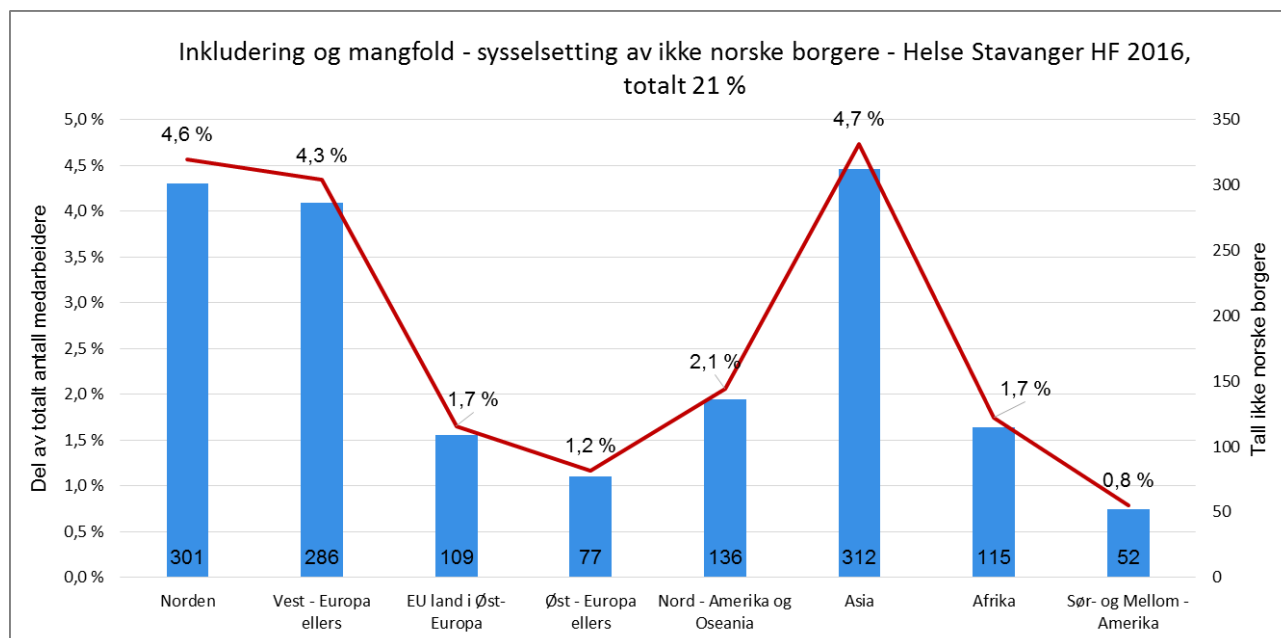
Det innføres obligatoriske temaer innen etikk, kommunikasjon, brukermedvirkning, opplæring av pasienter og pårørende, helsesystemkunnskap, forskningsforståelse og kunnskapshåndtering, kvalitet og pasientsikkerhet, lover, samhandling, ledelse og organisering. Helse Stavanger HF er godt i gang med LIS 1 med 19 som startet programmet 1.september. Det regionale utdanningscenteret i Helse Vest (Regut) koordinerer arbeidet med ordningen.

Inkludering og mangfold

Utenlandsk arbeidskraft er en betydelig og viktig ressurs for Helse Stavanger HF, både fordi det dekker et nødvendig behov og fordi det er en verdifull del av mangfoldet.

I 2016 var 21 % av medarbeiderne i Helse Stavanger HF ikke norske statsborgere, samme antall som i 2015. Dette er to prosent høyere enn totalt for foretaksgruppa i Helse Vest.

Oversikten er basert på en punktmåling som tar utgangspunkt i Arbeidsgiver- og arbeidstakerregisteret fra NAV:

Ressursstyring

Gjennom det regionale prosjektet «Alle møter» har foretaket fått et verktøy for bedre forutsigbarhet og planlegging av legenes arbeidsdag gjennom implementering av Avansert oppgaveplanlegging. Leger jobber som hovedregel dag, men har gjerne oppgaver på flere arbeidssteder. Disse oppgavene planlegges nå i samme system som arbeidstiden, og informasjon om arbeidstid (inkl. fravær) og oppgaver er integrert mot en rekke andre systemer, inkludert pasientjournalssystemet. Dette medfører oppdatert informasjon i alle systemer og innebærer at det er blitt enklere og sikrere for merkantilt personell å tildele pasienter time

Prosjektet Avansert oppgaveplanlegging gikk over til drift 01.05.17 og sluttrapport ble levert i mai. Det er fortsatt noen få avdelinger som ikke er helt i mål med innføringen. Disse følges opp videre av Seksjon arbeidstid (tidl. Seksjon for ressursstyring).

HOVEDUTFORDRINGER

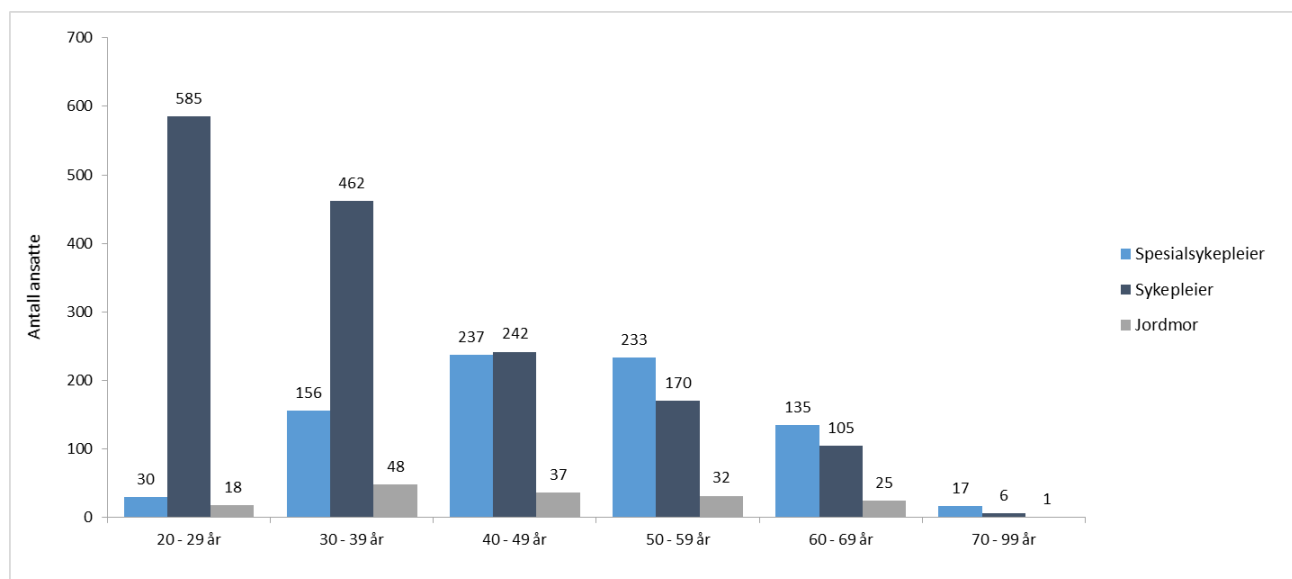
Sykepleiere er kritisk kompetanse og det vil derfor alltid være viktig for foretaket med en jevn rekruttering av sykepleiere og spesielt å sikre nok spesialsykepleiere.

Utfordringen er størst knyttet til intensivsykepleiere, anestesisykepleiere og jordmødre.

Når det gjelder jordmødre er rundt 15 prosent i lønnet/ulønnet svangerskapspermisjon til enhver tid. Det er ikke nok søkere til å fylle vikariatene selv om det tilbys fast stilling. I tillegg konkurrer foretaket med kommuner som også har behov for flere jordmødre.

En betydelig andel spesialsykepleiere og jordmødre i foretaket er over 50 år og dette vil medføre et stort behov for nyrekruttering i årene som kommer.

Diagrammet viser dagens aldersfordeling og inkluderer både fast ansatte, midlertidig ansatte og timebetalte.

INNSATSOMRÅDER

Rekruttering og å beholde og videreutvikle relevant kompetanse er en strategisk hovedsatsing for Helse Stavanger. Dette er avgjørende for at foretaket skal ivareta de fire ansvarsområdene som ligger til spesialisthelsetjenesten: pasientbehandling, forskning, utdanning og opplæring.

Alle klinikkene arrangerer introduksjonssamlinger for nye medarbeidere med en innføring i sykehusets visjon, verdier, oppdrag og ansvar. Foretaket jobber med nå med å utarbeide et eget introduksjonsprogram for nye ledere som etter planen skal innføres fra våren 2018.

Ny undervisningsavdeling

Undervisningsavdelingen ble formelt opprettet 1. september, og inngår organisatorisk som en del av forskningsavdelingen.

Undervisningsavdelingen skal fungere både på strategisk og operativt nivå, initiere til og støtte opp om kunnskaps- og kompetanseutviklingen i foretaket, samt bidra til å skape gevinster overfor klinikkene og avdelinger for øvrig. Avdelingen samarbeider med utdanningsinstitusjoner og andre eksterne instanser og innad i Helse Vest. Avdelingen inkluderer også Opplæringskontoret for lærlinger.

Undervisningsavdelingen har iverksatt et arbeid for å kartlegge alle typer videreutdanninger innenfor sykepleie som er aktuelle for Helse Stavanger HF. Hensikten er å identifisere foretakets framtidige behov og å få bedre styring på hvilke typer utdanning foretaket skal støtte økonomisk, for å sikre nødvendig kompetanse på kort og lengre sikt.

Rekruttering

Helse Stavanger deltar jevnlig på relevante messer, utstillinger og konferanser for å møte og knytte kontakter med studenter tidlig i studieløpet.

Foretaket arrangerer også Åpen dag for sykepleierstudenter annen hvert år, med informasjon om sykehuset og karrieremuligheter og omvisning. Dette startet i 2015, og har vært vellykket ved at flere har søkt jobb i etterkant.

Helse Stavanger tilbyr også trainee-stillinger for sykepleiere med rullering på kirurgiske eller medisinske poster. Det tilbys også trainee-stillinger for sykepleiere på Intensivavdelingen, MIO/MIKO og på akuttmottaket. Rekrutteringen er god og alle tilbys fast stilling i foretaket.

Videreutdanning

Anestesi-, intensiv- og operasjonssykepleie (AIO)

Sykepleiere som tar videreutdanning innen AIO får 80 prosent lønn under studietiden. Avtalen innebærer 10 prosent jobb i ti måneder, samt 4 uker om sommeren. For denne arbeidstiden mottar de ordinær lønn. Etter at denne ordningen ble etablert har det vært et noe høyere søkertall til videreutdanningene.

Pr. september 2017 har Helse Stavanger HF avtale med 54 studenter som tar videreutdanning innen AIO med følgende fordeling på fag og årskull:

Fag	Kull 2016-18	Kull 2017-19	Total
Anestesi	8	6	14
Intensiv	12	14	26
Operasjon	7	7	14
Total	27	27	

Kreftsykepleie

Helse Stavanger HF har 16 medarbeidere som tar videreutdanning i kreftsykepleie på deltid ved UiS, kull 2016-2018. Av disse 16 kommer 11 fra Avdeling for blod og kreft.

Barnesykepleie og nyfødttintensivsykepleie

Det er krevende å rekruttere nok spesialiserte sykepleiere innen barnesykepleie og nyfødttintensivsykepleie.

Helse Stavanger HF jobber systematisk for å øke andelen sykepleiere med respiratorkompetanse og videreutdanning i nyfødttintensivsykepleie. Foretaket har blant annet sendt sykepleiere til Oslo for å ta deltidsstudium innen nyfødttintensivsykepleie. I tillegg drives intensiv simulering og trening internt. Foretaket har også vært i kontakt med andre sykehus for å få til spesialopplæring, men det er vanskelig da andre sykehus har tilsvarende utfordringer. Det nasjonal underdekning av nyfødttintensivsykepleiere og denne utdanningen tilbys heller ikke ved UiS. På bakgrunn av dette er det ønskelig at det etableres en lignende utdanningsordning som for AIO.

Psykatri

Etter at UiS la ned videreutdanning i psykiatrisk sykepleie har det vært vanskeligere å rekruttere nok sykepleiere med denne kompetansen. Med bakgrunn i dette er det i samarbeid med «UiS-pluss,

Etter- og videreutdanning»¹ etablert «Klinisk og erfaringsbasert master i relasjonsbehandling». Når andre kull ved dette studiet avsluttes legges dette inn i UiS sitt ordinære studietilbud.

Det er etablert «Videreutdanning i psykisk helsearbeid» 60 studiepoeng i regi av VID vitenskapelige høgskole, avd. Sandnes (tidl. Diakonhjemmet) i samarbeid med Jæren DPS.

UiS tilbyr fra 2017 to-årig videreutdanning i rus og psykisk helsearbeid, studentene kan velge om de vil ta ett tredje år for å oppnå mastergrad. Fra 2019 vil Helse Stavanger prioritere dette studiet fremfor det oppdragsfinansierte studiet ved VID.

Samarbeid med utdanningsinstitusjonene

Et nært og godt samarbeid med utdanningsinstitusjoner er avgjørende for å sikre rekruttering og videreutdanning av egne medarbeidere. Tiltak knyttet til studietilbud, omfang og gjennomføringsgrad er en strategisk viktig prioritering.

Samarbeidet med Universitetet i Stavanger planlegges redegjort for i en egen sak for styret 22.11.17. Det er likevel naturlig å belyse noen satsingsområdet knyttet til utdanning i denne saken.

Sykepleiere

For å imøtegå regionens fremtidige behov for sykepleiere har UiS økt antall studieplasser for sykepleiestudenter. Det er gledelig at også søkertallet stiger.

Tabellen under viser situasjonen i 2017:

Opptak 2017	Studie-plasser	Søkere	Søkere førstevalg	Søkere kvalifisert	Søkere førstevalg kvalifisert	Søkere tilbud
Bachelor i sykepleie	275	3843	944	3379	797	400

Sykepleiestudentene har 3-4 av 5 praksisperioder under studiet ved Helse Stavanger HF, og mange sykepleiestudenter tilknyttes sykehuset under studiet ved å inngå arbeidsavtaler. Det er en nær sammenheng mellom studenter som gjennomfører praksis ved sykehuset, og rekruttering av nyutdannede.

Flere studenter vil øke behovet for praksisplasser, og foretaket jobber nå med å tilpasse antall praksisperioder, veilederutdannelse og kurs/krav til kontaktsykepleiere for å imøtekomme dette.

Universitetet i Stavanger har opprettet et eget helsevitenskapelig fakultet fra 1.8.2017. Følgende utdanning er sentrale i årene som kommer, og vil være et viktig satsingsområde i samarbeidet mellom UiS og Helse Stavanger:

Klinisk masterstudium i medisin

Styret i Helse Stavanger vedtok i sak 14/13 å jobbe videre med etablering av en klinisk medisinerutdanning/klinisk master i medisin, i tett samarbeid med UiB og UiS.

Styret ved UiS behandlet sak 66/17 Klinisk masterstudium i medisin i Stavanger 5. oktober og fattet følgende vedtak:

¹ Delorganisasjon ved UiS som utvikler og gjennomfører kurs og utdanning på oppdrag, mot at oppdragsgiver finansierer kurs/utdanning

1. Styret gir sin tilslutning til det videre arbeidet for å få etablert et klinisk masterstudium i medisin i Stavanger, fortrinnsvis ved UiS og i et tett samarbeid og forståelse med SUS og UiB.
2. Styret ber om å bli holdt løpende orientert om sakens utvikling.

Bachelorutdanning i paramedic

UiS ønsker å etablere 30 studieplasser på bachelornivå rettet mot ambulanspersonell med mål om oppstart høsten 2019. UiS har sammen med Helse Stavanger og SNLA (stiftelsen norsk luftambulans) gjort et utredningsarbeid og utviklet nasjonale rammeplaner for etablering av paramedicsstudiet.

Jordmor – masterstudie

Et utdanningstilbud lokalt innen jordmorutdanning vil være av stor betydning for å håndtere de store rekrutteringsutfordringene knyttet til jordmødre i regionen.

Helse Stavanger har per i dag både kompetansen og mulighet til å bidra til at en slik utdanning kan gjennomføres lokalt. Det er allerede etablert en dialog med UiS om en slik utdanning.

Bioingeniørutdanning

Det er etablert et samarbeid med UiS med sikte på et framtidig studietilbud innen bio-ingeniørfaget. Dette vil være en viktig satsing på lengre sikt, på kort sikt gis studenter fra Høgskolen på Vestlandet og Universitetet i Agder praksisplasser for bioingeniører og radiografer.

Oppsummering

Tilstrekkelig tilgang på personell og kompetanse er viktig for å ivareta og utvikle gode helsetjenester. Det er gledelig at Helse Stavanger HF ikke lenger har rekrutteringsutfordringer av autoriserte sykepleiere. Utviklingen fra september 2016 til september 2017 viser derimot en svak negativ utvikling i rekrutteringssituasjonen for andre stillingskategorier. Hovedutfordringen fremover vil være innenfor noen grupper spesialsykepleiere og enkelte grupper legespesialister. Foretaket vil fortsette et systematisk rekrutteringsarbeid inkludert generelle arbeidsmiljøtiltak og kompetanseplaner.